

FEE / Eco-Schools
Rohelise kooli programm Eestis
Rohelise lipu taotlusvorm 2022

Haridusasutuse nimetus	Luunja Lasteaed Midrimaa
Lippu taotletakse ¹	Teist korda ja me soovime uut - mastilippu (masti kõrgus on 8 meetrit)
Asukoht (aadress)	Peamaja 6 rühmaga asub 2021-2023 asenduspinnal Pajula tee 2 Lohkva Luunja vald Tartumaa (lisaks sõimerühm Jõesadama 2 Luunja alev ja 1 rühm Kavastu keskus 6 Kavastu küla Luunja vald Tartumaa) Juriidiline aadress: Uus 3 Luunja alev Luunja vald Tartumaa 62222
Kodulehe aadress	https://midrimaa.luunja.ee/
Õpilaste / laste arv haridusasutuses	146
Rohelise kooli programmiga liitumise kuu ja aasta	september 2018
Rohelise kooli töörühma (ehk keskkonnatöörühma) juhi nimi, e-posti aadress ja mobiilnumber	Rohelise kooli l/a koordinaator Lia Raat oppejuht@midrimaa.luunja.ee 53322167 keskkonnatöörühma juht Triin Lauk midrimommid@gmail.com ; 53329148
Taotluse esitamise kuupäev	26.04.2022

1. Keskkonnakampaaniates, projektides ja tegevustes osalemine

1.1. Kohalikes, üleriigilistes ja rahvusvahelistes keskkonnakampaaniates, projektides ja tegevustes osalemine 2021/2022. õppeaastal². Kas ja kuidas mõjutasid need haridusasutuse keskkonnateadlikkust ja/või keskkonnasäästlikku majandamist?

1. Üle-eestiline [projekt "Tere, kevad!"](#) (oleme osalenud järjepidevalt paljudel varasematel aastatel) - projekti tegevused suunavad läbi kindlate vaatlusobjektide lapsi loodust vaatlema ning tähele panema saabuva kevade märke, lapsed (ka õpetajad) õppisid eluslooduse liike, nende tunnuseid, elupaiku jmt.
2. Vapramäe-Vellavere-Vitipalu Sihtasutus Matkamäng lastele (oleme osalenud järjepidevalt ka paljudel varasematel aastatel) - kinnistas keskkonnasõbralikku käitumisviisi, (inimese ja looduse suhe, seosed, inimtegevuse jäljed), õpetas lapsi ümbritsevat märkama, tundma õppima erinevaid liike, elukeskkonda.
3. Eesti ornitoloogiaühing ["Talvine aialinnuvaatlus" 28.-30.jaanuar 2022](#) (oleme osalenud järjepidevalt ka varasematel aastatel) - õppisime linnuliikide tunnuseid, nende eluviisi,

- tähelepanelikkust looduses, lindude eest hoolitsemist. Rühmad valmistasid linnutoitu ja katsid lindude toidulauda terve talve jooksul.
4. [Üleeurooline jäätmetekke vähendamise nädal 19.-27.nov](#) (osalesime 4. kord) Õppisime prügi erinevaid materjale sorteerima, kaasnes jäätmete taaskasutus (erinevate õppekava valdkondade lõimingus mängud ja meisterdamine); Rühmades ja mujal majas toimub prügi teadlik sorteerimine ja võimalikult palju taaskasutust. [Loe siit.](#)
 5. Üleriigiline Häirekeskuse konkurss “Lumest ja lumele 112” (oleme osalenud ka paljudel varasematel aastatel) - lapsed õppisid kasutama hädaabinumbrit 112, mängisid loovmängudena läbi erinevaid olukordi (meie tervise hoidmiseks) ja ehtasid ühistööna õuealadele lumest nr 112 (kõikide majade juurde). [Loe siit.](#)
 6. Üleriigiline Päästeameti projekt “Tulest targem” (oleme osalenud ka paljudel varasematel aastatel) - koolieelikud teadvustasid tulega seotud ohtlikke olukordi, õppisid, kuidas tulekahju korral tegutseda ja tutvusid päästeametnike varustuse ja autoga, vajalik kogemus meie laste tervise ja heaolu tagamiseks ning ümbritsevas keskkonnas märkamise ja tähelepanu arendamiseks. [Loe siit.](#)
 7. TEL- lasteaedade õuesõppepäev “Õpin õues, tervis põues” (osalenud ka varasemalt) - koolieelikute tervisliku mõtte- ja eluviisi kinnistamine erinevates tegevustes koostöös pääste-, politsei- jm ametitega. Võimaldas toimetamist õuekeskkonnas, kujundas laste tähelepanu, mõtlemist ja aktiivset tegutsemist. [Vaata siit.](#)
 8. [AS Postimees Grupp joonistuskonkurss "Mina märkan"](#), mille eesmärk oli arendada laste loovust, õpetada märkama meid ümbritsevat igapäevaelu ja keskkonda.
 9. Rahvusvaheline väljakutse "Viige lapsed õue "Erasmus+ projekti tegevused õues. Teadvustada, väärtustada ja suurendada laste päevaplaanis õueaega, mitmekesistada õues tegutsemise võimalusi, tugevdades nii laste tervist ja heaolu, võimaldades neil viibida värskes õhus ja tegutseda, õppida läbi liikumise. <https://midrimaa.luunja.ee/take-me-out-oue/>
 10. [Limpa suusakoolis](#) osalemine kujundas koolieelikute oskusi liikuda talvisel maastikul suuskadega ja aitas kaasa tervise hoidmisele.
 11. [Taimse teispäeva](#) programmiga liitusime, et kujundada lastest, aga ka meie täiskasvanutes tervislikke toitumisharjumusi ning vähendada samaaegselt ka toidujäätmete hulka lasteaias.
 12. [Digikoristusnädalal](#) ja üle-eestilisel Telia Digitaalse koristuspäeval harjutasid lasteaednikud uut oskust - kuidas oma digivahendeid tarbetust infost puhastada ja mida teha selleks, et see tänapäeval vajalik harjumus süveneks. Ka koolieelikuid kaasasime nädala tegemisse, selgitades lastepäraselt, mis on digiprügi. Kaasasime ka lapsevanemad oma digiseadmeid koristama ning jagasime infot, kuidas digiprügi meie keskkonda reostab. [Loe siit.](#)
 13. [Räpina taimeprojekti](#) kaasabil õppisid lapsed tundma sidrunmelissi ja piparmünti, looma nende kasvuks soodsaid tingimusi ja hoolitsema taimede eest.
 14. Registreerisime ka Eesti Taimekasvatuse Instituudi Kartuliprojekti, et näidata lastele, kuidas jõuab kartul meie toidulauale ja millist kasvukeskkonda taimed vajavad. Tegevused algavad info järgi mais.
 15. Koostöös [Eesti Punase Ristiga](#) osalesime laste esmaabi koolitusel, kus koolieelikud said oskuse, kuidas ümbritsevas keskkonnas ohutult käituda, märgata ohte ja anda õnnetuse korral esmaabi. [Vaata siit.](#)
 16. [22.03 osalesime veepäeva](#) tähistamisel, mil lapsed said teada, mis on ja kus asub põhjavesi, miks on oluline selle puhtust hoida ning kuidas inimtegevus seda mõjutab. Lisaks juhtisime tähelepanu ja jälgisime praktiliselt ka puhta vee säästlikku kasutamist. [Loe siit.](#)
 17. Septembris toimunud tervisenädalal tähistasime [rahvusvahelist toidukao ja toidujäätmete alase teadlikkuse päeva](#), mõõtsime nädala jooksul toidujäätmete hulka lasteaias, uurisime, milliste toitude jäägid kõige enam kogunevad. Arutlesime, mida saaks jäätmetega teha ja lülitasime tegevuskavasse tegevusi, et jäätmeid vähendada. [Vaata siit.](#)

18. Luunja valla koostööprojekt kogukonnaga Luunja valla memmedele ja taatidele jõulukaartide ja –kingituste valmistamine. Antud projekt aitas kaasa valla hea vaimse keskkonna hoidmisele vanemaaliste elanike hulgas, lisaks aitasime kaasa jäätmete vähendamisele meie keskkonnas, meisterdades taaskasutusmaterjalidest kingitusi.
<https://midrimaa.luunja.ee/teigusad-joulukuu-toimetused/>
19. Luunja kultuurikeskkonna teadvustamist toetas Ernst Hiisi maja akende kaunistamine, keskkonnahoidu ja materjalide taaskasutust toetas see, et kujundasime aknad vanadest asjadest, andes neile uue elu. Artikkel Kodu- Uudistes „[Luunjas avati väike jõuluhoov](#)“
20. Eesti looduse aasta tegijad 2022 ja rahvusliigid - valitud liikide uurimine ja rühmade projektipõhistes tegemistes käsitlemine. (näiteks [ahven](#); [pruunkaru](#))

Eelnimetatud projektides ja kampaaniates osalemine tõstis erinevate rühmade looduse- ja keskkonnateadlikkust, toetas meie poolt valitud Rohelise kooli erinevate teemade käsitlemist ja püstitatud eesmärkide täitmist ning aitas kaasa teadlikumale majandamisele lasteaias.

1.2. 2021/2022. õppeaastal² omal algatusel läbiviidud ja kogu haridusasutust hõlmavad keskkonnahariduslikud projektid/üritused/kampaaniad

Palun märkige nimetus ja lisage lühikirjeldus või link blogile vms, kus nimetatud tegevusi on kirjeldatud. Palume ära märkida, millise enda poolt valitud Rohelise kooli programmi teemaga oli see tegevus seotud.

1. Peame oluliseks regulaarset järjepidevat tegutsemist, sest kordused tagavad käitumismalli kinnitumise ja uued teadmised ja oskused. Sellest põhimõttest lähtuvalt toimuvad Luunja Lasteaias Midrimaa juba aastast 2012 regulaarselt 4 korda õppeaastas tervet lasteaeda hõlmavad **looduse- ja tervisenädalad**. Nende põhimõtted on:

- tegevused tulevad ühiskonna ja meie lasteaia aktuaalsetest teemadest, on seotud lasteaia ja Rohelise kooli teemadega (elurikkus ja loodus; tervis ja heaolu; toit, prügi ja jäätmed);
- looduse- ja tervisenädala tegevusplaan koostatakse keskkonna-, füüsilise ja vaimse tervise töögruppide ja iga rühmaesindaja ning juhtkonna koostöös:
<https://midrimaa.luunja.ee/oppetegevus/ouesope/>
- iga rühm osaleb tegevustes, aga arvestab oma laste vanust, eripära, oskusi
- plaanis on alati koostöised tegemised lapsevanematega
- tegevustesse on kaasatud erinevad koostööpartnerid (looduskeskused, talunikud, toimuvad väljasõidu - õppeprogrammid jne);
- igal aastal taotleme lisaraha KIK projektide kaudu tegevusteks;
- nädala tegevused on nähtavad tegevusplaanis (vanematele avalikustatud), Eliisi päevikus, rühmade projektiseintel ja lasteaia kodulehel või Luunja valla ajalehes Kodu-Uudised.

Sügisene tervise- ja loodusnädal teemal “Mihkel uurib, märkab ja teeb vigurit kah!” - teemad elurikkus ja loodus; prügi ja jäätmed; tervis ja heaolu:

lk 12:

https://luunja.ee/documents/23601738/29959703/KoduUudised2021_oktoober_www.pdf/a9d6f968-e8d4-476e-adf5-29d2a2a3954e

<https://midrimaa.luunja.ee/mihkel-uurib-markab-ja-teeb-vigurit-kah/>

Talvine tervise- ja loodusnädal teemal toit “Head isu” - teemad toit; jäätmed; tervis ja heaolu:

<https://midrimaa.luunja.ee/tervisenadal-head-isu/>

“Kevad vuliseb, heliseb, säutsub, maitseb ja lõhnab..” - teemad elurikkus ja loodus; prügi ja jäätmed; tervis ja heaolu:

<https://midrimaa.luunja.ee/blog-right-sidebar/>

Suveootuse looduse- ja tervisenädal on tulemas 23. mai-31.05.2022., mis lõpeb suure ühise perepäevaga (lapsed, vanemad, töötajad).

2. Keskkonna maskott Kasti-Kati rühmades (pakendite kasutamine rühmas)

29.11 <https://www.facebook.com/groups/1667755883520357/search/?q=lia%20raat>

3. Keerulisel haiguste perioodil pidasime vajalikuks lasteaia töötajate positiivset psühhosotsiaalset keskkonda hoida. Selleks toimusid mitmed ühistegevused detsembris ja aprillis. Kaasasime tegevustesse kogu lasteaia personali. Talvel korraldasime lõunaseid näputöneljapäevakuid, ühiselt koos lastega kaunistasime lasteaia aknaid ja kogu maja, kogunesime adventihommikule. <https://midrimaa.luunja.ee/teigusad-joulukuu-toimetused/> Aprillis kaasasime kogu personali tervise- ja liikumistegevustesse: toidu ja söömisega seotud raamatute taasavastamine lasteaia koridoris terve kuu jooksul, tabel - tervisemäng, kus kirjas isiklik eesmärk, kuhu maiks püüelda, teispäeva hommikuti meie kõigi ühine virgutusvõimlemine (lasteaia õues) ja lõuna ajal Pilatese trenn, matkapäev, kus avastasime Raadil uusi parke, nädalane aardejaht peamajas, lõpuks hummusemeistrite mõõduvõtmine (üritus koos laste ja vanematega).

1.3. Kas olete 2021/2022. õppeaastal² viinud ellu koostööprojekte, ühistegevusi teiste võrgustiku liikmetega? Kui jah, siis millal, kellega ja mis teemal?

Võimalusel lisage viide blogile vms, kus nimetatud tegevusi on kirjeldatud.

Seoses covid viiruse levikuga Eestis ja pideva töötajate haigestumisega polnud sel aastal võimalik suuri koostööprojekte ette võtta.

Detsembris toimus koostöö Luunja valla ja Luunja Keskkooliga: Luunja kultuurikeskkonna teadvustamine ja materjalide taaskasutus - Ernst Hiisi maja akende kaunistamine

Artikkel [„Luunjas avati väike jõuluhoov“](#)

1.4. Milliseid läbi viidud tegevusi on algatanud õpilased / lapsed?

Võimalusel lisage viide blogile vms, kus nimetatud tegevusi on kirjeldatud.

Lasteaiaaialised lapsed päris ise veel tegevusi ei algata, julgustame oma arvamust avaldama, loome võimalusi algatusvõimel areneda, aga lapsi oleme kaasanud läbi laste nõukogu, mis kohtus mitmel korral sellel õppeaastal. Ühel korral kaasasime nad probleemi lahendamisse, kuna lootsime läbi nende muuta ka täiskasvanute käitumisharjumusi. Kevadeks võime öelda, et see meil ka õnnestus. Kogunes laste nõukogu, arutlesime teemat ja korraldasime koos rollimängu „Turvalisus parklas“, pildistasime laste loodud liiklussituatsioone, lisaks joonistasid lapsed ka vanematele õige parkimise plakateid.

<https://www.facebook.com/groups/1667755883520357/search/?q=annely%20kutina>

Looduse- ja tervisenädala raames otsustasime korraldada õuemängude päeva. Lapsed andsid teada, mida nad soovivad õuealal teha. <https://midrimaa.luunja.ee/wp-content/uploads/2022/03/Laste-noukogu-nr-2-.pdf>

Kuna rühmad planeerivad projektidena, mille teemad tulevad laste huvidest ja soovidest lähtuvalt, siis on rühmade projektid lastest lähtuvad. Rühmas jälgivad õpetajad laste mängu, mille vastu neil huvi tekib, arutlevad erinevatel teemadel ning sealt kooruvad lapsed huvitavad tegevused

<https://midrimaa.luunja.ee/projektope/> Plaanid on Eliis lapsevanematele avalikustatud ja tegevused lasteaia kodulehel, või Rohelise kooli FB grupis nähtavad. Näiteid:

Projekt „See-see-seeneke,külla tuli siilike”.

<https://www.facebook.com/groups/1667755883520357/search/?q=triin%20lauk>

Projekt „Mets“ (puud ja loomad)

<https://www.facebook.com/photo?fbid=4539104866198792&set=pcb.2700871316875470>

Projekt „Kes elab pilve sees?”

https://luunja.ee/documents/23601738/29959703/KoduUudised2021_november_www.pdf/e29f7841-c9ff-4843-b9d3-5158b642fa36

Projekt „Lillepood“

<https://www.facebook.com/groups/1667755883520357/search/?q=raili%20eller>

lk. 15: [ajalehes Kodu Uudised](#)

2. Osavõtt Rohelise kooli programmi võrgustikuseminaridest ja veebinaridest 2021/22. õppeaastal

2.1 Rohelise kooli programmi võrgustikuseminaridel ja veebinaridel osalemine 2021/22. õa
(Kohustuslik on osaleda vähemalt kahel Eesti võrgustiku(veebi)seminaril või ühel Eesti võrgustikuseminaril ja ühel rahvusvahelisel veebiseminaril)

	Kuupäev	Seminar / veebiseminar	Osalejate nimed
1	30.09.2021	Toitumishariduse töötuba “Meelte kool”	Pille Viljak
2	09.11.2021	Mahepõllumajandus, elurikkus, oma toidu kasvatamine ja “Porgand Piia seiklused”	Triin Lauk, Annika Kallas
3	23.11.2021	Permakultuur - loodust jälgendav taimekasvatus ja õueala kui õppevahend/ taimse teisipäeva kooliprogramm	Lia Raat, Triin Lauk
4	22.04.2022	Õppeasutuse aiad: Õppimine, loovus, teraapia	Lia Raat, Triin Lauk

2.2 Osalemine muudel keskkonna(haridus)alastel koolitustel, konverentsidel (nii õpetajad kui õpilased)

(märkige koolituse, konverentsi, festivali vms nimetus, toimumise aeg ja osalejad arvuliselt, soovi korral ka nimeliselt; kui olete osalenud väga paljudel, nimetage mõned olulisemad)

23.09.21 - tervisliku toidu konverents Uuve Jakimainen

20.10.21 - Tartumaa hariduse ja kultuuri sidususe õppepäev Nõos (3) (tervis ja heaolu)

08.11.21 - Koolitus TEL- (Tervist Edendavate Lasteaedade) TEK sügiskool (2) (tervis ja heaolu)

08.12.21 - Infotund: Tartu l/a Pääsupesa kogemus keskkonnasõbralikud köögid (3) (toit)

19.01, 21.01.22 - Herta Koolituskeskus “Autismispektri häirega lapse toimetuleku toetamine” (7) (tervis ja heaolu)

21.01.22 - Kohtumine R. Ausi, H. Mooraga teemal “Tartumaa ringmajandus” Uuve Jakimainen

02.02, 09.02.22 - Hoolingu Tugila OÜ “Erivajadusega lapse toetamine rühmas” (7) (tervis ja heaolu)

06.04.22 - Hooling õuesõppekoolitus (M. Põllu) Õnn on õues: 100 õuetegevust” (20) (kõik teemad)

Lasteaia sisekoolitused:

30.12.21 - Lõhnakas OÜ I. Sidoruk Lõhnakoolitus; 360 kraadi Meeskonnakoolitus: orienteerumine maastikul (35) (tervis ja heaolu)

06.01.22 - Esmaabi (Eesti Punane Rist) 8h töötajatele (33) (tervis ja heaolu)

08.02.22 Koolitus „Kaasaegne toidutrend-õpime ja harjutame koos“ Reelika Õigemeel (39) (toit)

21.04.22 Mentor Inspira R. Päivi koolitus “Arenguvestlus iseendaga” (21) (tervis ja heaolu)

3. Keskkonnatöörühm

3.1. Keskkonnatöörühma liikmete nimekiri (*nimi ja sidusrühm, s.o. juhtkonna liige, õpetaja, tugitöötaja vms, lapsevanem, õpilane/lasteaialaps*)

Lia Raat - Rohelise kooli koordinaator, juhtkonna liige (õppejuht)

Triin Lauk - keskkonnatöörühma juht

Tiina Pern - õpetaja

Ksenija Helm - õpetaja

Marie Ivanova - õpetaja

Jana Šmatov - õpetaja

Annely Kutkina - õpetaja

Monika Metsoja - õpetaja abi

Heili Krill - õpetaja abi

Lea Muuli - õpetaja abi

Kaasatud lapsevanemad: Katrin Kask ja Elo Hermann

Laste nõukogu:

Midrihobud (3-7a): Fredy Reinhold, Marten Tellisaar, (Timur Pintšuk)

Midrihiired (5-7a): Minella Jääger, Markus Raime (Mattias Lauk, Arnika Illisson)

Midritriinud (4-5a): Kenneth Kalda, Kerili Eller

Midrikutsud (5-6a): Mia Vatter, Freddy Vatter, (Karl Andres Sats)

3.2. Keskkonnatöörühma töö korraldus

Kes valmistab ette koosolekute teemad ning kutsub kokku koosoleku?

Kes koosolekud protokollib? Mitu koosolekut toimus 2021/2022?

Kuidas saab ülejäänud haridusasutus ja lapsevanemad keskkonnatöörühma otsustest ja tegevustest teada?

Kuidas saavad ettepanekuid teha õpilased/lapsed/töötajad, kes ei kuulu keskkonnatöörühma? Lasteaedade puhul selgitada, kuidas kaasatakse lapsi.

Keskkonnast hoolimine, looduse tundmaõppimine ja säästliku eluviisi põhimõte on lasteaia väärtus ja selle kandjaks on kogu lasteaia personal käsitledes seda erinevast vaatenurgast. Selleks aastaks valitud Rohelise Kooli fookusteemadega tegelesid lasteaias kõik töögrupid.

Moodustasime 3 töögruppi: keskkonna töögrupp- tegeleb teemadega prügi, jäätmed, elurikkus ja loodus; füüsilise ja vaimse tervise töögrupid - tegelevad teemadega tervis ja heaolu ning toit. Tervist edendava lasteaiana oleme valinud üheks Rohelise kooli teemaks just „Tervis ja heaolu“ ning vastav töörühm tegutseb tervisejuhi – liikumisõpetaja Pille Viljaku juhtimisel. Lasteaia õppejuhi, ühtlasi ka roheline kooli koordinaatori roll on ühendada keskkonna ja tervise töörühmade tegevust.

Töörühmad moodustasime õppeaasta alguses vabatahtlikkuse alusel. Rühma mõned liikmed on järjepidevuse kandjatena rühmas juba varasematest aastatest. Rühmadesse kuuluvad nii õpetajad, õpetaja abid kui ka juhtkond.

Õppeaasta algul esimesel pedagoogilisel koosolekul arutlesime Rohelise kooli teemade üle ja tegime otsuse, milliste teemadega peaksime sel õppeaastal süvendatult tegutsema. Kui töörühmad olid moodustunud, kutsus kõikide töörühmade esimese koosoleku kokku lasteaia juhtkond, et näidata töögrupi tegevuse seost lasteaia tegevuskava põhimõtete ja eesmärkidega ning arutleda grupi tegevuskava üle. Edaspidi, õppeaasta jooksul kutsus töörühma kokku selle juht kas rühma enda tegevuskava vajadustest või lasteaia juhtkonna ettepanekul (lasteaia üldisemad tegevused, mis vajavad töörühmade arvamust). Igal töörühmal toimus eraldi koosolekuid, lisaks kutsusime kokku ka igast töörühmast esindajaid, kes siis oma fookusest lähtuvalt arutelus osales.

Koosoleku protokollija leppisime kokku koosoleku alguses. Lühemaid infominuteid või tegevuste läbiviimisega seonduvaid koosolekuid ei protokollinud.

Otsustest ja tegevustest teatamine. Töörühma liikmed andsid teabe edasi oma rühmadesse, vanemad said tegevuste kohta infot lasteaia kodulehelt (protokollid ja [“Meie tegemised”](#)) ja Eliisist */lasteaedade digitaalne infosüsteem/* (sõnumid, sündmuste kalender, päevik, galerii, uudised). Üritusi kajastasime ja üleskutseid tegime ka Luunja valla ajalehes Kodu Uudised, mis jõuab kõikide Luunja valla kodude postkastidesse: [“Midrilinnud Luunjas” lk 13](#); [“Rõõmu ja avastamist igasse päeva” lk 13](#); [“Üheskoos digikoristama” lk 14](#) [“Mängult saab kõike” lk 15](#); [“Kavastu maja tegemistest” lk 8](#); [“Midrimaa avastab linnaelu” lk 12](#); Lapsevanematele saatsime infot tegevustest, lisaks silmaringi laiendamiseks ja väärtushoiakute kujundamiseks materjali Eliisi sõnumitena (näiteks: “Kuidas valida keskkonnasõbralikku jõulupuud?”, Tervislik toitumine”, “Kuidas värvida mune keskkonna- ja tervisesõbralikult”, digiprügi teemadel). Oleme töörühmas kokku leppinud: rühmad sisestavad igapäevaselt laste tegevused nii sõnas kui pildis Eliisi rühma päevikusse, kus vanematel on võimalik kõike vaadata. Rühmade seintel ja akendel on laste tööd, ideekaardid, lasteaia välisustel ja klaaspindadel Rohelise kooli logo ja teavitused üritustest või silmaringi laiendamiseks info (N: plakatid lindudest, turvalisusest). Laste nõukogu tegevusplakatid paigaldasime lasteaia värava kõrvale aia külge. Õnnestunud tegevusi jagame Rohelise kooli FB grupis.

Töörühmade tööplaan koostati lasteaia eelmise õppeaasta tegevuskava analüüsi, rahulolu küsitluse, Rohelise Kooli vahearuande ja töörühma ettepanekute alusel. See on nähtav personalile töögraafiku lisas tabelis ja seda täiendatakse pidevalt õppeaasta vältel.

2021/22 õppeaastal toimus keskkonna töörühmal (apr seisuga) 3 koosolekut, lisaks tervise- ja keskkonna töögruppide ühine koosolek, kogu personali ühine koosolek, kus tegelesime töögruppide eesmärkide ja tegevuskavade loomisega. Iga tervise- ja loodusnädala eel toimusid arutelukoosolekud (3tk), kus panime paika tegevuste plaani. Neid koosolekuid ei protokollinud, kuna nende tulemus oli nädala plaan, mis olid lasteaia välisustel ja saadetud ka Eliisi vahendusel kodudesse.

Tegevusse on kaasatud ka lapsevanemad. Covidi tõttu nad sel aastal füüsiliselt koosolekutel ei osalenud, kuid vestlesime zoomis ja nad võtsid endile ise ülesandeid. Näiteks oli vanemate soov jagada infot esemete taaskasutuse kohta. Vanemad ise avasid vastava FB grupi ja tegutsevad seal esemete vahetamise teemal. Ka käsitlesime keskkonna teemasid hoolekogu koosolekutel (N: asenduspinna õueala probleemid).

Laste kaasamine toimub läbi projektõppe ja laste nõukogu tegevuse. Laste nõukogusse on valitud igast aiarühmast 2 põhi- ja mõned asendusliikmed vastavalt laste kohalkäimisele koosoleku päeval. Laste nõukogu koosolekud toimusid, arvestades eakohasust arutluste temaatikas ja meetodites. Laste koosolekul osalesid ka 2-4 keskkonna töögrupi liiget laste juhendajatena. Rühmades toimusid pärast koosolekuid/tegevusi ka lastevahelised infovahetused, kus räägiti teistele lastele, mida koosolekul kuuldi ja tehti. Laste nõukogu koosolekute protokollid on nähtavad lasteaia kodulehel. Rühmades algavad päevad hommikuringidega, kus ühiselt arutatakse lasteaia või laiemalt ka Eesti aktuaalseid teemasid ning nii jõuavad kõikide laste mõtted läbi õpetajate töörühmadesse. Lasteaed töötab projektõppe põhimõttel seega kaasatakse rühmade projektide planeerimisse lapsed, kasutades ideekaarte, mis on nähtaval rühmades. Näited: vt p1.4.

Nii lapsevanemad kui ka kõik töötajad saavad oma arvamust avaldada ja ettepanekuid teha igapäevaselt suuliselt, omaalgatuslikult või vastuskirjaga Eliisi sõnumitele. Kuna kõik lasteaia töötajad kuuluvad omal valikul mingisse töögruppi, siis on alati võimalus ka selle kaudu /grupi koosolekud) teemades kaasa rääkida, ettepanekuid teha.

Mida peate keskkonnatöörühma suurimaks saavutuseks oma kooli/lasteaia keskkonnateadlikumalt tegutsema suunamisel 2021/2022?

Meie suurim saavutus on see, et Rohelise kooli meie poolt valitud teemadega tegeleb kogu personal, mitte ainult keskkonna töögrupp. Kuna fookusteemadega tegelevad erinevad töögrupid, siis siin on kahe töögrupi suuremad saavutused:

1. Keskkonnateadliku käitumise kujundamiseks ja looduse tundmaõppimiseks korraldame keskkonna töögrupi eestvedamisel ülelasteaialisi kõiki rühmi kaasavaid tervise- ja loodusnädalaid, [vaata](#). Toimusid põhjalikult ettevalmistatud rühmade aardejaht-matkad (matka analüüsid) ja kutsusime üles peresid minema matkale. Kokku käis sel nädalal kohalkäinud lastest 80% oma perega [matkal](#), s.o 67 peret. Arutelu all oli ka teema, kas tohime uutes ruumides, mis pärast meie väljakolimist uuele lasteaiale jäävad, aknalaudadel kasvatada taimi, tühja õue luua ajutiselt peenrakastid, paigaldada lindudele pesakastid. Oleme hakkama saanud: peenrakastid (taaskasutusena: tööme vanast lasteaia ümbrised kaasa) ootavad sooje ilmu, rühmades on katsetamiseks minikasvuhooned ja taimekastid, kus rikkalik taimevalik laste hooldada, vanematega koostöös isetehtud pesakastid puudel linde ootamas.
2. Teine saavutus on tervise ja heaolu teemal, millega tegeles tervise töögrupp. Väljakutseks oli üleminek laste söömiselt rühmaruumides ühisesse söögisaali. Probleemiks ajanappus ja (ümber)organiseerimine, kus laps saab ise toidu taldrikule tõsta (toidujäätmete vähendamine). Rühmades jätkus edukalt ise toidu valmistamine. Tulemuslik oli talvine

tervisenädal, kus lapsed käisid õppekäigul lasteaia köögis, majandusjuht valmistastas koos iga aiarühma ühe lapsega lõunatoidu, selle võtsime videosse ja saatsime peredele kodus ühiseks toiduteoks. Sama video järgi aitasid kõikide rühmade lapsed teha toitu. Usume, et toidujäätmete vähendamisele aitas kaasa ise lõunatoidu valmistamine. Tervise teemat toetasid toidupüramiidi mängud, tervisliku taldrikureegli järgi toidu pildistamine, foto põhjal endale toidu tõstmine; lapsevanematele toitumisnõustaja Reelika Õigemele veebikohtumine zoomis, töötajatele kontaktina koolitus teemal “Kaasaegsed toidutrendid - õpime ja harjume koos!”, pidev menüü täiustamine (lihavabad esmaspäevad). [Loe siit](#)

Link keskkonnatöörühma koosolekute protokollidele: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/2021-2022/>

4. Keskkonnaülevaatus

Keskkonnaülevaatus läbiviimise lühikirjeldus

Kuidas ülevaatus ette valmistati ja millal läbi viidi, kuidas kokkuvõtted tehti ja tutvustati? Kas käsitleti kõiki 12 roheline kooli teemat?

Sel õppeaastal käis keskkonna ülevaatus mitmes etapis.

1. Lasteaia tervise- majandus-, õppejuht ja direktor vaatasid üle lasteaia füüsilise ja psühho-sotsiaalse keskkonna turvalisuse ja säästlikkuse hindamise ja tegevuskava 2018-2021 kriteeriumid ja märkis tegevused selleks aastaks. Olime 2018 ühendanud ühte dokumenti turvalisuse ja keskkonna teemad Fee kriteeriumidest (ülevaade 12 teemast). Kuna oleme uutes ruumides asenduspinnal, siis on meie füüsiline keskkond muutunud. Tegevused jagasime töögruppide ja juhtkonna vahel ja lülitasime nende tegevusplaani. Töögruppide koosolekul ja pedagoogilise nõukogu koosolekul rääkisime läbi reeglite järgimise mitmete kriteeriumide täitmiseks. Kuna september möödus uues keskkonnas kohanemise, uute tingimustega harjumise, sisseelamise ja praktilise kogemisega, siis dokumentatsiooniga tegelesime oktoobris.
2. Rohelise kooli koordinaator vaatas (meie uuest keskkonnast lähtuvalt) veelkord üle kogu Fee koostatud keskkonnaülevaatus raamküsimumstiku kõigi 12 teema osas ja jagas tegelemist vajavad kriteeriumid juhtkonna ja töögruppide vahel (oktoobris 2021, teine ülevaatus jaanuaris 2022). Mitmeid kriteeriume, mis polnud seotud turvalisusega, me asenduspinnal ei hinnanud, kuna nendega tegelema vaheaastal me ei hakka. Tegelemist vajavate teemadega tegutsesid majandusjuht, tervisejuht ja töögrupid.
3. Lastele valisime hindamiseks Fee küsimustest nende võimetekohased. Kõikides rühmades arutleti oktoobris kriteeriumide üle lastega ja ühisarutelu tulemused märgiti tabelisse. Nendest tegime koondkokkuvõtte ja probleemkohad lülitasime keskkonna töögrupi tegevusplaani või teavitasime juhtkonda, et leida lahendusi.
4. Kuna 2021. aastaga lõppes meie lasteaia füüsilise ja psühho-sotsiaalse keskkonna turvalisuse ja säästlikkuse hindamine ja tegevuskava, siis alustasime uue tegevuskava loomist (Juhtgrupp: tervise-, majandus- ja õppejuht ning direktor; jaan-mai 2022). Kuna turvalisuse tegevuskava ja Fee keskkonna kriteeriumite ühendamine ühtseks dokumendiks meie asutusele sobis, siis koostame ka uue samadel põhimõtetel. Tegevuskava tutvustame läbi ped koosoleku ja töögruppide koosolekute kogu personalile. Järgmisel õppeaastal oleme veel asenduspinnal samas füüsilises keskkonnas ja võtame töö aluseks uue tegevuskava. Kui oma hoonesse tagasi kolime, tuleb kõik taas ümber hinnata.

Link keskkonnaülevaatus küsimustele: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/2021-2022/>

5. Tegevuskava

Rohelise kooli teemad, millele keskenduti tegevuskava koostamisel³

Teemade valikul lähtume järjepidevusest, eelmise aasta Rohelise Lipu vahearuandest, lasteaiategevuskava analüüsist ja olukorrast, kus kolisime asenduspinnale. Järgime oma väärtusi ja järjepidevuse põhimõtet ning lasteaiate eripära, kus mõned teemad pole vanusest lähtuvalt lastele jõukohased (vähesel määral eakohaselt käsitleme neid rühmade projektidega seondult ikka (näiteks teemat “Energia” käsitles sel aastal põhjalikult 5-6a laste rühm projektis “Post-post, traat-traat, elekter”, aga aastaks fookusteemaks ei valinud). Ka seab piirid meie asukoht, kus näiteks mere ja rannikuga seonduvat käsitleme valdkonna Mina ja keskkond raames õppekava põhisiselt. Kuna varasematel aastatel valitud teemaga “Õueala” pole võimalik asenduspinnal süvendatult tegelda, siis jätkame selle teemaga naastes oma hoonesse Luunjas 2023.

2021-22 on meie fookusteemad:

Elurikkus ja loodus

Tervis ja heaolu

Toit

Prügi

Jäätmed

Link keskkonnategevuskavale: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/2021-2022/>

6. Seire ja hindamine

Keskkonnategevuste tulemuslikkuse jälgimise kirjeldus (lühidalt)

Millised tõendid teil on selle kohta, et liigute eesmärkide saavutamise poole (näiteks paranenud õpitulemused, teadlikkus; kasvanud kampaaniast, keskkonnaalgatustest osavõtjate arv, ressursikulu analüüsid erinevate aastate lõikes ja teised muutused keskkonnaülevaatusete tulemustes jms)?

Käesoleval aastal oleme tegelenud töötajate ja laste teadlikkuse tõstmisega ning keskkonnasõbralike käitumisharjumuste kinnistamisega (kraan kinni kätepesu ajal, tule kustutamine tühjas ruumis jne). Võime tõdeda, et harjumuste kujundamine vajab järjepidevat tööd ja kordusi. Kui keskkonna maskott Kasti-Kati lastega nendel teemadel on vestelnud, teadsid lapsed täpselt, missugune on vettsäästlik kätepesu, kuidas nad prügi sorteerivad ja kus on rühmades erinevad prügikastid (sügisel asenduspinnal esimesel küsitlusringil vajasid lapsed veel õpetaja abi, kuid teisel korral, mõni kuu hiljem, mäletasid ja oskasid näidata juba ise). Jäätmete ja prügi sorteerimise harjumuse kinnistamisel on kaasa aidanud ka koos Kasti-Katiga ja rühmade iseseisvad prügimaja külastused - seda meil vanas lasteaias polnud).

Tänu töötajate loovusele, huvile ja motivatsioonile on väga heal tasemel rühmades meisterdamine taaskasutusmaterjalidest. Seoses kolimisega on küll sel aastal võimaluste mitmekesisus väiksem, aga siiski rühmades näha leidlikke ideid. Segadust tekitasid koopiapabrite ökomärgistused. Meie poolt tavatellimuspaberil on need olemas, aga kauplus pakkus veel keskkonnasõbralikumat

³ Märkige teemad paksu kirjastiiliga või kustutage mitte asjakohased teemad

paberit. Katsetasime ka seda, aga selle hind võrreldes eelmisega oli kõrgem. Kuna pole selle valdkonna spetsialist, vajaksime eksperdi sisulist nõuannet.

Sel aastal pöörasime suuremat tähelepanu toidu teemale (tervis ja jäätmed), kaasa aitas koolitus personalile ja vanematele ja vastava nädala mitmepalgelised tegevused. Kuna siin oleme tihedalt seotud ka koduste tõekspidamistega ja tervislikud söömisharjumused on visad tulema, näeme siin järjepidevat tegelemist ka edaspidi. Küll rõõmustame laste suure huvi üle ise tervislikku toitu valmistada, ise toitu taldrikule tõsta. Laual olevatest seemnepurkidest saab igäiks oma toidule rõõmuga lisa tõsta. Toidujäätmete kogus on seotud menüüga (mõned toidud ei satu kunagi jäätmete hulka) ja siin näeme vajadust ka edaspidi järjepidevalt teemaga tegeleda. Õpetaja on lastele eeskuju, aga muutused personalis tingivad selle, et peame järjepidevalt töötajaid koolitama, küll räägime juba töövestlustel meie väärtused ja tõekspidamised lahti. Söögisaaalis sööb rühma personal lastega samas lauas (mitte eraldi). Küll peame järgmisel aastal täiustama (meie jaoks uut) söögisaalis toidu jagamissüsteemi, mis on rühmiti erinev. Siin kasutame oma maja parimaid praktikaid ja vaatame üle sisseelamisaasta kogemused ja päevaplaanis. Ka kuulame teiste kogemusi, arutame läbi ja püüame leida veel paremaid lahendusi nn puhaste toidujäätmete kasutamise osas.

Kuna oleme keskkonnateadlikkusest rääkinud ja teadlikumalt tegutsenud juba mitmeid aastaid ning töötajatele on põhimõtted tuttavad, siis on välja kujunenud nn aktiiv, kes innustunult tegutseb ja ka heal meelel kaasatulistate hulk järjepidevalt suureneb. Seda näitab trend, et üha rohkem personalist soovib antud teemadel kaasa rääkida ja pakub lahendusi. Väga hästi toimib üksteise mõjutamine nii personali kui ka lapsevanemate hulgas: keskkonnasäästliku mõtteviisiga inimeste põhjendused, teiste kaasakutsumine või ka kriitilised märkused ja vaidlused (näiteks mõistlikkuse piir vana asja renoveerimise töötunnid, ressursid või uue ostmine). Oluline on aga see, et alati hindame kriitiliselt üle oma võimalused ja teeme otsuse. Sel aastal on päevakorras koostöös Luunja vallaga meie vana hoone sisustuse taaskasutus.

Aastatega on selginenud süsteem, mille alusel valida fookusteemad, kuidas on kõige mõistlikum ja tulemuslikum teha keskkonna ülevaatus ja tegevuskava. Oleme seda meelt, et plaane ühendada ja Rohelise kooli aruanded ja kajastus näiteks ka kodulehel ei peaks olema eraldiseisvad meie üldistest tegemistest.

Keskkonna töögrupp käis ennastjuhtivalt koos kõige regulaarsemalt ja kutsus järjepidevalt rühmi erinevatesse tegevustesse. Need rühmad, kelle õpetaja oli keskkonna töögrupis, viisid omas rühmas keskkonnateemalisi tegevusi võrreldes teistega tunduvalt aktiivsemalt ja teadlikumalt läbi. Hindame ka rühmade võimalust ise otsustada, sest siis tekib motivatsioon tegutsemiseks, seega saavad rühmad ka ise valida, missugustes keskkonnaprojektides soovivad nad osaleda lähtudes oma rühma lastest või projektist. Ettepanekule oma tegevusi kajastada Luunja valla ajalehes ja roheline kooli FB grupis on hetkel 8-st rühmast vastanud 7 ja 8. rühm soovis seda teha õppeaasta lõpus, mais.

Meie tugevuseks on pikki aastaid kestnud looduse- ja tervisenädalad, mille tegevustesse on haaratud 4 korda aastas eakohaselt kõik lasteaiarühmad, lisaks ka lapsevanemad. Osalemisprotsent on kohalolijatest 100%. Nädalate ettevalmistusse on haaratud kõikide rühmade töötajad.

Kasti-Kati kui keskkonna maskott on lastele tuntud ja tuttav tegelane (Küsimus: "Kes ma olen?") ning toob laste ootuse uueks teadmiseks loodusest jm.

Kordaminek oli laste nõukogu töö käivitamine, see haaras igast rühmast aktiivsemad lapsed, võimaldas täiskasvanutel lastest lähtuvalt tegutseda, nende arvamusega arvestada (eriline mõju ka

lapsevanemate harjumuste muutmisel - sel aastal parkla teema). Küll segas erinevate rühmade laste liitmist sel aastal covid ning ühendatud tegevusi toimus vähem, kui oleksime soovinud.

2aastat õueala teemaga tegelemine aitas meie vana lasteaia õueala muuta imeliseks tegutsemiskohaks lastele, arvasime, et asenduspinnal me sellega üldse ei tegele. Oleme uhked, et vaatamata sügisele teadmisele, et asenduspinnal me midagi luua ei saa, oleme palju teinud: õuealal on 9 peenrakasti, aia taga lindudele pesakastid, talvel olid söögimajad, tuulekoridori tõkestamiseks kerkib õuealale aed tegevusseintega ja lisanduvad rollimängudeks mängumajakesed. Tegeleme vee äravoolu, sügisel külvatud murupinna hoidmise, lastele mänguks sobivate pinnakatete leidmise jm. Nii sellel kui ka järgmisel aastal keskendume aga põhjalikult oma, Luunjas asuva lasteaia õueala kujundamisele, projekti plaani lülitasime oma unistused (aiand, kasvuhoone, loomad, looduslik nurk jne) ja ootame, et neid teostada saaksime. Kuna kontrast meie Luunja võimaluste (õueala, park, Emajõe kallas) ja asenduspinna (Tartu Annelinna äär) vahel on väga suur, keris sügisel üles probleem, et rühmadel pole piisavalt võimalust tegutseda ehedas looduses. Suurendasime eelarvelist võimalust teha väljasõite loodusesse. Kui eelmisel aastal kasutati seda 17 korral siis sel õppeaastal juba üle 20 ja mai õppekäigud on veel ees.

Link ressursikulu analüüsi jt arengut tõendavate materjalide juurde (või kinnitus, et lisasite need taotlusele): Ressursikulu andmed on saadetud koos taotlusega.

Tegevused on nähtavad [meie kodulehel](#).

Kirjeldage lühidalt, mille poolest olete olnud Rohelise kooli programmi rakendamisel edukad ja mida ise kõige kõrgemalt hindate.

Meie edukohad:

Vaatamata asenduspinnal tegutsemisele oleme suutnud säilitada laste õuesviibimise kolm korda päevas (hommikune vastuvõtt õues, päevane õuesõpe ja vabamäng, rohked teadlikult korraldatud sisukad õppekäigud ja õhtune tegutsemine kuni vanemate saabumiseni.

Endiselt tegeleme tervisliku toitumisega ja sellega seonduvaga: toitumise erisused, mitmekülgse toidukultuuriga harjumisega, taimetoidu osakaalu tõstmine toitumiseõustajate abil, toidu ülejääkide parimate lahenduste leidmisega.

Aastaid tagasi sündis Kasti Kati tegelaskuju ühele keskkonnaalasele koolitusele saamiseks. Tol korral ei osanud kuidagi unistada, et keldrikorruselst siit-sealt riulitelt kostümeeritud tegelane saab nimeks Kasti Kati ja osutub laste lemmikuks. See vahva, eripärase kostüümiga tegelaskuju on eeskujuks ja õpetab lapsi läbi rollimängude juba aastaid.

Selle aasta väärt tegu on ka parkla aktsioon, kus laste nõukoguga, vanemate ja kohaliku konstaabli abiga saime parkimise turvalisemaks ja kütusepuhtamaks.

Ise hindame kõrgelt veel seda, et:

Rohelise kooli programmiga liitumine on muutnud keskkonnaalase tegutsemise süsteemsemaks, läbimõeldumaks, eesmärgipärasemaks ning planeeritumaks ning selle tegevuskava on tööriistaks meie väärtuste kujundamisel. Läbi 3 töögrupi on kaasatud Rohelise kooli teemadega tegelemisse kogu personal.

Võrgustiku infoseminarid, koolitused ja materjalid on aidanud teadmisi laiendada, et teaduspõhiselt ja teadlikult tegutseda.

Tegutseb laste töörühm - lapsed soovivad kaasa rääkida lasteaia elu muutvates otsustes. Suunasime lapsi jagama lasteaias saadud teadmisi ja käitumistavasid kodustega ning muutsime nõnda ka lapsevanemate käitumisharjumusi.

7. Keskkonnateema lõimimine õppekavaga

Kolm näidet parimatest praktikatest keskkonnateema lõimimisel õppetöoga (lühidalt)

	Laste/ õpilaste vanus	Õppekava valdkond/ õppeaine	Tegevuse lühikirjeldus Valisime rühmade pikemaajalised projektid (mitte üksiktegevusi), mis näitavad teema põhjaliku käsitlemist läbi erinevate õppekava valdkondade.
1	2-3a	Elurikkus ja loodus L/a õppekavast: valdkonnad mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; üldoskused	Midrimõmmide rühma projekt "See-see-see seeneke, külla tuli siilike" (20.09-22.10. 2021) Laste küsimused, millele otsiti vastuseid : Miks kärbseseent ei tohi süüa? <ul style="list-style-type: none"> - Õppekäik loodumajja "Seenenäitus" - pered töid rühma erinevaid söögiseeni, mürgiseid seeni ja seente hoidiseid, mis jäid rühma kogu projektiks - Lapsed said vabalt seeni uurida luubiga - Õppekäigud lasteaia lähedal asuvasse mets, kus otsisime erinevaid seeni - Vanemate toodud seenehoidiste maitsmine - Käpiknukk siil- siilile pesa tegemine looduslikult materjalist rühma - Erinevad seene raamatud - Erinevad seene- ja siili teemalised kunstitegevused - Mängu siil käis meiega õppekäikudel alati kaasas - Kulminatiivne tegevus- üks rühma laps, juhtis tähelepanu mürgisele seenele (kärbseseent) ja rääkis sellest pikkade lausungitega. - Õuesõpe: laulumäng „Väike seen“ - Näpumäng ja rütmisalm „Sügis metsas“ - Rühmas seenenäituse tegemine koos lastega - Peitusemäng: Peida ära seeneke - Peenmotoorika „Söödav siil“ - Video vaatamine "Siil" - Siilile okaste tõmbamine - Tammetõrude ja punaste marjade rühmitamine, loendamine 2ni - Otsimine ja kleepimine „Siil ja seened“
2	4-5a	Elurikkus ja loodus L/a õppekavast: valdkonnad mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; üldoskused.	Midritriinude rühm projekt "Mets - puud ja loomad" (20.09 - 22.10. 2021). Laste küsimused, millele otsiti vastuseid: Mis on mets? Miks puud nii pikad on? Miks puud liiguvad? Kas kasel on käbid? Miks nad (puu lehed) kollased on? Miks kasepuust tuleb mahla? <ul style="list-style-type: none"> ● õppekäik Elistvere loomaparki ● loomade joonistamine aedikusse ● liikumismäng: "Värvilised sügislehed" ● matemaatiline mäng: " Seente korjamine" ● laps kirjeldab puud-looma 3-4 lausega ● meenutame kastanipuud, siiliga seoses; vahtrapuu ja käejalg (seoste leidmine)

			<ul style="list-style-type: none"> • “Mets” maketi loomine (lastega metsas käimine ja vahendite otsimine, loomade metsa asetamine ja nimetamine, mida keegi sööb ja välimuse kirjeldamine) • metsloomade puslede kokku panemine ja pildi järgi arutelu. • laste huvi kopra vastu- -Kopra video vaatamine • motsionaalne lastele: nägime päris rebast lasteaia aknast! • seinapildi kujundamine • guaššidega kolme puu maalimine (kask, vaher, kuusk) • kuuse- ja männikäbide ja okaste uurimine luubiga, võrdleme. • käpiknukk metsloom- tutvusta oma metslooma • jalutuskäik- puude seemnetega tutvumine (hobukastani muna, tammetõru, vahtranina). • ühistöö “ Mets “ - lõikamine, kleepimine, voolimine • rühmitamine: metsloomad ja teised loomad • loendamine - kastanid ja käbid • õppekäik metsa- teadmiste kinnistamiseks
3	5-6a	<p>Elurikkus ja loodus</p> <p>L/a õppekavast: valdkonnad mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; üldoskused.</p> <p>(Kõikide projektide eesmärgid on projekti plaanis Eliisi keskkonnas, vanematele avalikustatud, analüüs tehtud)</p>	<p>Midrikutsude rühma projekt “Lillepood” (04.10.21 - 29.10.21), mille kulminatiivne tegevus oli lillepoe avamine. Laste küsimused, millele otsiti vastuseid: Miks peavad lilled olema vaasis? Miks lilled vajavad kasvamiseks sooja? Mis lilli on olemas? Miks lilled on lillepoe külmkapis? Miks lilled lähevad kiiresti vanaks?</p> <p>Kodu- uudised “Mängult saab kõike” lk 15:</p> <ul style="list-style-type: none"> • õppekäik Prisma lilleosakonda ja lillepoodi. erinevate lillesortidega tutvumine • seinamaal (ühistöö) • lillepoe kujundamine/mööbli konstrueerimine/-paigutamine • lilleseemnete uurimine, sorteerimine • paberraha ja müntide meisterdamine, hinnasiltidele kujundamine • kaubapäev lillepoe (lilled kaubaautosse, kohale vedu, maha laadimine, lillepoe sortide järgi paigutamine). • lillepood avatud - rollide võtmine, viisakusväljendid, suhtlus, rahadega arveldamine, pakkimine • õues looduslike materjalide korjamine - kastanimunad, -koored ja nendest lilleõie kujundamine • konkurss, kus erinevaid meeli kasutades selgitati välja kõige ilusamat värvi ja kõige paremini lõhnav roos • kuivatatud roosiõitest tee valmistamine ja joomine. • vee värvimise katse - Mis juhtub valget värvi lillega (krüsanteem) värvitud vees? • loodusest õite otsimine - käevõru tegemine maalriteibi peale õues • kuivatatud õite uurimine, suuruse järgi sorteerimine • sõna lill kirjutamine ja õitega kaunistamine • värvikaardi järgi kimbu tegemine • krepp-paberist lillede meisterdamine • kuld-nõelkõite vaatlemine - kas kõigil taimedel on juba juured?

Kui suur osa õpilastest/lasteaiastest oli õppeaasta jooksul keskkonnategevustesse haaratud? Kas osalemisvõimalused olid pigem üritusepõhised või igapäevase keskkonnakäitumise muutmisele suunatud?

Eakohasest on haaratud keskkonnategevustesse kogu lasteaed (100%) . Tegevused sõimeelistel on meetodiliselt teistsugused kui aiarühmadel. Iga maja (Lohkva, kavastu, Luunja) arvestab oma asukoha võimalustega.

Luunja lasteaias on projektõpe, oleme kokku leppinud, et keskkonnateema (looduse tundmaõppimine, keskkonnahoidlik käitumine, vaimselt sõbralik keskkond) on lõimitud kõikide rühmade projektidesse.

Lisaks toimuvad 4 korda õppeaastas tervise- ja loodusenädalad, mille tegevused on samaaegselt kõikides rühmades, kaasatud ka lapsevanemad ning erinevad koostööpartnerid.

Nii rühmade projektid kui ka meie loodusenädalad on pikaajalised mitmetest erinevatest tegevustest koosnevad kindlal fookusteemal toimetamised, mis oma korduste ja erinevate variatsioonidega tagavad teadmiste kinnistamise ja keskkonnateadliku ja -hoidliku käitumise muutuse. Väärtustame õppimist läbi praktiliste tegevuste ehedas keskkonnas (eelarvelised võimalused). Järgime ise ja tuletame üksteisele ja lastele meelde igapäevaselt veekraani sulgemist kätepesul, tulede kustutamist (kus see on uues majas võimalik!), prügi sorteerimist, loodushoidlikku käitumist õppekäikudel ja matkadel.

8. Teavitamine ja kaasamine

Õppeasutuse Rohelise kooli tegevusi kajastava blogi ja/või kodulehe aadress:

<https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/>

Meie tegemised kuude kaupa: <https://midrimaa.luunja.ee/blog-right-sidebar/>

Kuna tervisest, ümbritsevast keskkonnast, iseendast ja oma kaaslastest hoolimine on meie põhiväärtus, siis ongi ka kõik meie tegevused nendega seotud ja kodulehel nähtaval.

Mil viisil ja keda olete teavitanud, et teie haridusasutus osaleb Rohelise kooli programmis?

1. Lasteaia välisustel on roheline kooli logo
2. Rühmades projektiseinal on ideekaardid käsitletavatest teemadest, fotod tegevustest, laste kunstitööd, töölehed, info, toetav pildi jm materjal.
3. Lasteaia kodulehel (avalikult kõigile huvilistele): roheline kooli üldinfo, aastate kaupa meie fookusteemad, koosolekte protokollid ja rubriigi all "Meie tegemised" postitused meie tegevustest.
4. Lasteaedade infosüsteemi Eliis vahendusel saadetud info peredele, nähtavad rühmade projektid, looduse- ja tervisenädalate plaanid jmt, fotode saatmine ja jagamine erinevates kanalites.
5. Lastevanemate koosolekutel ja hoolekogu koosolekutel jagatud info.
6. Luunja valla juhtidele jt valla haridusasutuste juhtgruppidele jagatud info ja ettepanekud valla arengukava koostamise ümarlaudades.

7. Artiklid Luunja valla ajalehes Kodu Uudised (paberandjal ja Luunja valla kodulehel) vallarahvale ja huvilistele.
8. Rohelise kooli FB grupis on 15 postitust.
9. Covidi tõttu on koostöö teiste lasteaedadega sel aastal olnud vähene. Enda tegevust oleme tutvustanud Tartumaa lasteaia juhtide kokkusaamisel septembris, aprillis Lohkva lasteaia Erasmus+ projekti “Creating A Learning Lowe” projekti lõpuseminaril nende välispartneritele.

Kuidas olete kaasanud Rohelise kooli programmi erinevaid huvirühmi ja kogukonda, sh kohalikku omavalitsust?

Oleme kogukonda teavitanud oma tegemistest, lisanud artiklitesse põhjendusi, miks ja kuidas keskkonnateadlikumalt käituda. Kutsunud läbi kohaliku ajalehe inimesi ühinema meie üleskutsega (näiteks: [Üheskoos digikoristama!](#))

Järgime oma põhimõtteid ja nendest lähtuvalt tegutseme vallas:

Näited koostööst kohaliku omavalitsusega: Oleme otsinud lahendusi koos valla ametnikega asenduspinnal automaatselt süttivatele ja kustuvatele tuledele, mida pole ise võimalik reguleerida (tuled põlevad ebamõistlikult kaua – vt ressursikulu materjal).

Suurim koostöö oli vallaga meie lasteaia renoveerimisprojekti koostamisel parimate võimalike valikute tegemisel, et järgida keskkonnasäästlikkust tulevasel majandamisel, hoida looduslähedust ja lülitada projekti neid põhimõtteid toetavad ideed (nii ruumides kui ka õuealal).

Vaimse tervise näiteks oli omavalitsusega koostöine jõuluprojekt (kaardid-meisterdused vanuritele, E. Hiisi maja).

Kavastu rühma õpetaja eestvedamisel kirjutatud projekti rahade toel loodi kohaliku kogukonna tarbeks kauaoodatud mängu- ja spordiväljak tervise, ühtlasi ka kogukonna ühtekuuluvustunde hoidmiseks, koosolemise võimaldamiseks. [Loe siit.](#)

Covidi tõttu otseselt kogukonnaga ühisüritusi sel aastal polnud.

Meie lapsevanemate eestvedamisel löid nad FB grupi „Luunja lasteaed Midrimaa roheringlus“, kus hetkel 68 liiget. Grupi eesmärk on toetada riiete, jalanõude, mänguvahendite jmt taaskasutust.

Kas olete tutvustanud oma keskkonnategevusi teistele haridusasutustele (enda õppeasutuses kohapeal, seminaridel, konverentsidel vms)? Kui jah, siis millal, kus ja kellele.

Covidi tõttu on koostöö teiste lasteaedadega ja kontaktidena osalemine konverentsidel sel aastal olnud vähene.

Enda tegevust oleme tutvustanud:

1. Tartumaa lasteaia juhtide kokkusaamisel (meie lasteaia) septembris;
2. Lohkva lasteaia Erasmus+ projekti “Creating A Learning Lowe” projekti lõpuseminaril Lohkva lasteaiale ja nende välispartneritele aprillis.

Kas olete saanud oma tegevusi kajastada ka meedias? Kui jah, siis palun lisage võimalusel link artiklile.

Üritusi kajastasime ja üleskutseid tegime Luunja valla ajalehes Kodu Uudised, mis jõuab kõikide Luunja valla kodude postkastidesse: [“Midrilinnud Luunjas” lk 13](#); [“Rõõmu ja avastamist igasse päeva” lk 13](#); [“Üheskoos digikoristama” lk 14](#) [“Mängult saab kõike” lk 15](#); [“Kavastu maja tegemistest” lk 8](#); [“Midrimaa avastab linnaelu” lk 12](#);

Meie väärtustest ilmus artikkel Eripedagoogika ajakirjas „Kuidas midriloomad väärtuste võrku pugesis!“ https://www.eripedaliit.ee/?page_id=3778

Kas olete tutvustanud oma keskkonnategevusi Rohelise kooli kinnises Facebooki grupis? Kui jah, siis kas 1-3 korda või rohkem?

Sel aastal on Rohelise kooli FB grupis 15 postitust erinevatelt töötajatelt.

10. Haridusasutuse keskkonnapõhimõtted

Kuidas koostati keskkonnapõhimõtted ja kuidas neis kokku lepiti?

Lasteaia õppeaasta tegevuskava, põhimõtted, eesmärgid lepatakse ühiselt kokku igal aastal õppeaasta alguses- aluseks on eelmise aasta õppekava analüüs, ettepanekud, lastevanemate ja töötajate rahulolu uuringud, keskkonnaalased-, tervise suunad ja alushariduse seadused. Kaasatud on rühma meeskonnad, majanduspersonal ja juhtkond. Iga aasta alguses vaatame taaskord üle alljärgvalt kokkulepitud põhimõtted.

Rohelise kooliga ühinemisest alates on selginenud meie arusaamad, sihid ja kujunenud olulisemad suunad. Need vormistasime ühise arutelu tulemusena keskkonna töörühma koosolekul juba 28.10.19 ühtsesse põhimõttesse:

1. Tegutseme parema keskkonna hüvanguks;
2. Väiksem jalajälg;
3. Täiskasvanud on minule eeskujuks, nende teadlikkus ja oskused aitavad meil loodust hoida ja armastada.

Need kolm põhimõtet on jäänud meie tegevuste aluseks. Meie jaoks on oluline lasteaia personali teadlikkus, sest läbi täiskasvanu jõuab keskkonnahoidlik mõtteviis ka lasteni. Oluline on vaade tulevikku, millise maailma poole liigume ja kus hakkavad elama lapsed. Selle nimel peame täna tegutsema, et endast väiksem jalajälg jätta. Lapsed aga õpivad eelkõige läbi täiskasvanute eeskujut. Lisaks on olulised ka täiskasvanu teadmised, mida edasi anda. Nõnda kujuneb keskkonnahoidlik mõtte- ja eluviis ka lastel.

Kuna Luunja Lasteaed Midrimaa asub kolmes majas, siis hoone ja õueala keskkonna tingimused on erinevad. Üldised põhimõtted on endised, kuid sel õppeaastal tegime koos personaliga olulisi kokkuleppeid seoses 6-rühmalise maja kolimisega asenduspinnale ja Kavastu rühmas trepikodade renoveerimisega. Mõlemad muutused tõid kaasa uusi reegleid, et teadlikult kasutada uuendustega kaasnevat ning säästa nii rahalisi vahendeid kui ka keskkonda.

Kuidas on kindlustatud, et kogu haridusasutus teab keskkonnapõhimõtete olemasolust? Kus (lisaks kodulehele) saab veel tutvuda teie õppeasutuse keskkonnapõhimõtetega?

Õppeaasta algul tuletame kokkulepitud põhimõtteid koosolekul meelde, seome need oma väärtustega. Lasteaia töö aluseks on lasteaia õppeaasta tegevuskava, kus on välja toodud aasta eesmärgid ja mõõdikud. Tegevuskava elluviimiseks tegutsevad töögrupid tegevusplaani alusel ning iga töötaja on kaasatud. Hoolekoguga arutatakse eesmärgid läbi õppeaasta alguses. Keskkonnaalaste väljakutsete arengust oleme järjepidevalt teavitanud kogukonda valla lehes. Meie põhimõtted on näha meie tegevustes.

Link keskkonnapõhimõtetele: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/>

11. Lisakommentaarid

Kui eelpool jäi küsimata midagi, mis on teie hinnangul Rohelise lipu taotlemise seisukohast oluline, siis palun lisage oma mõtted siia.

Käesolev õppeaasta oli väga keeruline seoses covidi, paljude töötajate haigestumiste, sulgemiste ja piirangute tõttu. Pidime ümber korraldama oma tegevuse, teavitustöö jm. Lasteaia hoonesse me lapsevanemaid lubada ei saanud, koostööpartnerite ja teiste lasteaedadega sai koostöö toimida vaid sügisel ja alates aprillist. Kolimine ja asenduspinna kasutamise piirangud seadsid meie tegevusele kitsendusi. Oleme siiski rahul, et suutsime ümber orienteeruda, muutustega kohaneda ja arvestades eelnevat päris palju saavutada meie poolt valitud teemades.

Teave haridusametuse direktorilt

<p>Kirjeldage lühidalt, millisena näete Rohelise kooli programmi arengut oma koolis/lasteaias ja kas see on haridusametuse arengukava osa (või kuidas arengukavaga seotud)?</p>	<p>Lasteaia põhiväärtus on hoolimine: hoolimine enda tervisest, hoolimine ümbritsevast, st keskkonnast. Roheline mõttelaad, tervena elamine, digioskuste arendamine on arengukava osa.</p>
<p>Mida head on Rohelise kooli programmis osalemine haridusametusele kaasa toonud (nt koostöö, muutused, praktikad vm)?</p>	<p>Tervise ja keskkonnateadlikkuses oleme pidevas arengus: alustasime juhtkonnapõhiselt, kaasates rühmi. Hetkel toimuvad põnevad, teadlikud tegevused rühmades, töörühmade ajurünnakutest sünnivad ülemajalised tegevused, inimesed käituvad teadlikumalt ja muutustega kaasnevate lahenduste otsimine toimub koostöös juhtkonna ning koostöö partneritega.</p> <p>Lapsed on 3x õues, laste vastuvõtmine ja ärasaatmine toimub õues. Lapsed on harjunud õues olema, lapsed on tervemad, toimub laste õueriiete taaskasutus. Samas tähendab see ka pidevat õpetajate, vanemate nõustamist teemal lapse tervise, õues olemise kasulikkusest, sj ka ajalisest mõõtest. Sj õuesolemised vähendavad maja elektrikulu.</p> <p>Koostöös oleme aktiveerinud ka vanemaid-hoolekogu lõhi FB grupi laste asjade roheringluseks.</p> <p>Toidunõustamised, vanemate koolitus ja ühised söögitegemise videod on meid vanematega liitnud.</p> <p>Bussitranspordi kasutamise analüüsimisel tegime majanduslikke ning keskkonnasäästlikke kokkuleppeid.</p>

Kuidas olete kindlustanud, et programmis osaleb kogu haridusasutus, mitte ainult töörühm?

Lasteaia tegevuskava eesmärkide saavutamiseks tegutsevad kõik töörühmad ja ka töötajad individuaalselt. Keskkonna- ja tervisealane teadlikkus on järsult tõusnud, tänu meie arendussuundadele kui ka maailma muutustest lähtuvalt.

Taotluse lisad on:

1. Foto 1: Hoolitseme taimede eest /Ursula Tohver
2. Foto 2: Kas kuldnokk on endale kodu leidnud vanematega koostöös tehtud pesakastis? / Ksenija Helm
3. Foto 3: Loeme retsepti, mõõdame ja nii valmib maitsev toit / Marie Ivanova
4. Foto 4: Matemaatika looduses/ Raili Eller
5. Foto 5: Perede matka aardekarpe tutvustamas/ Monika Metsoja
6. Foto 6: Pappkastidest kerkivad majad/ Jana Šmatov
7. Foto 7: Maitseme tervislikke vilju /Ursula Tohver
8. Foto 8: Põhjalik uurimine, mis on kala suus /Ave Salu
9. Foto 9: Rõõm ja tervis õues iga ilmaga / Ursula Tohver
10. Foto 10: Siilikesele pesa/ Triin Lauk
11. Foto 11: Harjutame lõikamist ja teeme ise tervisliku salati/ Monika Metsoja
12. Foto 12: Toidukunst õues/ Marika Rohelpuu
13. Foto 13: Toidupüramiidi mäng/ Kulla-Karin Laurend
14. Foto 14: Vaatame ja uurime!/ Triin Lauk
15. Foto 15: Õpime ehedas looduses / Ksenija Helm
16. Video 1: 2a Laur-Marten teab ja tunneb/ Triin Lauk

Kinnitame, et esitatud andmed on õiged ning oleme teadlikud, et võimalusel külastatakse õppeasutust või tehakse veebikohtumine, vajadusel tehakse päringuid e-kirja või telefoni teel.

Kinnitame, et taotlusele lisatud fotosid võivad roheline kooli programmi koordineerivad asutused kasutada programmi kommunikatsiooniks teabematerjalides, sotsiaalmeedias või muudes kanalites.

Kas olete nõus, et antud keskkonnamärgise taotlust võib edastada kolmandatele osapooltele õppe- ja teadustöös kasutamiseks (nt üliõpilaste läbiviidavad uurimused Rohelise kooli teemadel) ⁴?

Jah, olen nõus

Lia Raat

Rohelise kooli programmi koordinaator

/Allkirjastatud digitaalselt/

Uuve Jakimainen

Direktor

/Allkirjastatud digitaalselt/
